

MAGDALENA
WOLIŃSKA-
RIEDI

KAKO ŽIVIMO
V NAJMANJŠI
DRŽAVI NA
SVETU

ŽENSKA V VATIKANU

Magdalena Wolińska-Riedi

ŽENSKA V VATIKANU

KAKO ŽIVIJO V NAJMANJŠI
DRŽAVI NA SVETU

Kazalo

Vatikanska država in njeni prebivalci	11
Papeževa vojska – švicarski gardisti	41
Vatikanski otroci	71
Vatikanske ženske	91
Vatikanske trgovine	109
Duhovno življenje v teokratski monarhiji	131
Pravosodje za vatikanskimi zidovi	153
Sedem vatikanskih vrat	173
Papeževa letna rezidenca	197
Janez Pavel II.	211
Benedikt XVI.	233
Frančišek	247
 Epilog	 279
Slikovna priloga	283

Vatikanska država in njeni prebivalci

Le malokdo od skoraj osmih milijard ljudi, ki trenutno naseljujejo Zemljo, se lahko pohvali, da je znaten del svojega življenja preživel v neposredni bližini papeža – in to ne enega, ampak kar treh zapored. Ne zgodi se pogosto, da kdo sreča papeža na ulici, skozi stanovanjsko okno občuduje ista drevesa kot on, ima skupne prijatelje in ... potni list iste države. Na prvi pogled je vatikanski potni list takšen kot vsi drugi. Je standardne velikosti in temno zelene barve, le da ima na platnici grb s Petrovima ključema in napis, ki odpira (skoraj) vsa vrata: Stato della Città del Vaticano.¹

Vatikanski potni list ljudje običajno povezujejo s cerkvenimi dostojanstveniki. In v nekem smislu imajo prav. Velika večina njegovih lastnikov je duhovnikov – to so škofje, kardinali in papež kot najvišji med njimi – ter tistih, ki stalno prebivajo v Vatikanu.²

1 Obstajata dve vrsti vatikanskih potnih listov: navadni zeleni, ki ga izda guvernorat Vatikanske mestne države izključno državljanom, in rjavi z grbom Petrovih ključev (glej fotografijo), ki ga izda Državno tajništvo Svetega sedeža članom vatikanskega diplomatskega zbora in tistim, ki v imenu papeža ali skupaj z njim potujejo po svetu (na primer vatikanski žandarji, ki niso vatikanski državljani in zato nimajo pravice do zelenega potnega lista).

2 Juan Ignacio Arrieta, *Codice di Norme Vaticane*, Benetke 2006, str. 205.

Med imetniki vatikanskega potnega lista so tudi visoki predstavniki vatikanske diplomacije in nunciji, le da je njihov rjave barve in ga ne izda državni organ Vatikana, temveč Državno tajništvo Svetega sedeža.³ Trenutno ima vatikansko državljanstvo sorazmerno majhno število ljudi, okoli šeststo, kar pa se nenehno spreminja, zato je težko podati natančne ocene. Poleg duhovščine s tem dokumentom razpolaga majhno število laikov, ki živijo v Vatikanu. Leta 2017 jih je bilo le dvainšestdeset! K temu moramo prišteti še sto deset švicarskih gardistov, ki stanujejo v vatikanskih vojašnicah.

Ob pogledu na monumentalno pročelje vatikanske bazilike in Apostolske palače, ki se dvigujeta nad Trgom svetega Petra, si je težko predstavljati, da za njimi živijo »običajni« ljudi, ki imajo enake skrbi in radosti kot drugi – ki dvigujejo denar na bankomatu, nosijo pisma na pošto ali hodijo v ambulanto k zdravniku in na upravno enoto podaljševat voziško dovoljenje. Zato me ne preseneča začudenje uradnikov na mejnih prehodih, ko v mojem potnem listu – v okencu, kjer je vpisano stalno prebivališče – zagledajo napis »Vatikan«. Prebivanje v Vatikanu je za skoraj vse njegove prebivalce le nekaj začasnega. Dovoljenje zanj dobijo le za čas opravljanja svoje zaposlitve ali poslanstva pri Svetem sedežu. Izjema je papež. Služba naslednika svetega Petra je tradicionalno dosmrtna, vendar to ni pravilo, saj Zakonik cerkvenega prava predvideva

³ Možnost podelitve državljanstva nuncijem ni bila predvidena v vatikanskem zakoniku iz leta 1929, temveč jo je dodal Pij XII. leta 1940.

tudi možnost odstopa.⁴ Primer Benedikta XVI. je pokazal, da lahko papež ostane v Vatikanu tudi po odstopu. Zaslužni papež je namreč stanoval v samostanu v Vatikanskih vrtovih.

Velja pa poudariti, da niso vsi prebivalci Vatikana tudi njegovi državljani, tako kot vsi njegovi državljani ne prebivajo za Bronastimi vrati. Iz tega izhaja, da je vatikansko državljanstvo dodaten zakonski privilegij, ki omogoča »samo« bivanje na tem območju. Kako pa je mogoče pridobiti to državljanstvo? In zakaj je Vatikan najmanjša država na svetu?

Potni list je že po definiciji najočitnejši simbol pripadnosti določeni državi. Papež Pij XI. si je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja močno prizadeval za neodvisnost Vatikana. Pogajanja njegovega državnega tajnika, kardinala Pietra Gasparrija, z vlado Benita Mussolinija pa so se končala s podpisom Lateranskih pogodb. Z njimi se je Vatikan želel osvoboditi odvisnosti od fašističnih italijanskih oblasti, zato je bilo nujno vzpostaviti dvostranske odnose med papežem in italijansko vlado.

V skladu z bilateralnim sporazumom z dne 11. februarja 1929 naslednik svetega Petra ni bil več samo poglavar Rimokatoliške Cerkve, ampak je po skoraj šestih desetletjih »ujetništva« v Vatikanu⁵ postal tudi voditelj

⁴ Kan. 332, §2. »Če bi se zgodilo, da bi rimski škof odstopil s svojega položaja, je za veljavnost potrebno, da je odstop izveden svobodno in ustrezno razkrit, ne zahteva pa nikogaršnjega sprejetja.«

⁵ Za »vatikanskega jetnika« se je iz protesta razglasil papež Pij IX. in se zaprl v Apostolsko palačo leta 1870, potem ko je vojska kralja Viktorja Emanuela II. zasedla ozemlje papeške države in ga priključila novi Kraljevini Italiji.

Vatikanske ženske

Morda se sliši protislovno, a z Vatikanom me je prva seznanila ženska. Razkazala mi je njegove znamenitosti – od javnih, kot so trgovina, pošta in lekarna, do najbolj skritih, kot je angleški vrt, kamor se lahko zatečeš pred rimskim vročinskim valom in si v miru prebereš knjigo. Tam se lahko usedeš na kamnito klop s papeževim grbom in narediš požirek vode iz male fontane, na vrhu katere sta upodobljena Petrova ključa. Theresia je postala moja vodnica po uličicah te mikroskopske države, kjer je kot žena bodočega poveljnika švicarske garde živela že pet let pred mojim prihodom.

Najino prijateljstvo se je začelo že ob prvem srečanju 1. avgusta 2002, ko me je pričakala pri Vratih svete Ane. Povabljen sem bil na vsakoletno praznovanje Švicarske konfederacije, kar je bila izjema, saj takrat še nisem bila gardistova žena, ampak samo zaročenka. Imela sem srečo, saj so na take dogodke povabljeni skoraj izključno družinski člani gardistov. S svojo toplino, odprtostjo in prijaznostjo je poskrbela, da sem se počutila kot doma, takoj ko sem prestopila prag vojašnice – simbolično mejo med dvema svetovoma.

Takrat si nisem mogla niti predstavljati, kakšno bo moje življenje za vatikanskimi zidovi. Toda njen ženstve-

ni glas, topli nasmeh in samozavestni stisk roke so mi vlivali pogum. Zame je bilo to eno od znamenj, da je Vatikan »skoraj« normalen svet, v katerem lahko ob veliki večini moških uspevajo tudi ženske, in to ne samo redovnice, ki služijo na domovih škofov in kardinalov. Ugotovila sem, da tu srečno živijo tudi navadne žene in matere, ki s svojo energijo, navdušenjem in pobudami poživljajo nekoliko toge vatikanske šege: vzgajajo otroke, gospodinijo, kuhajo in obešajo perilo na terasi ... in to nekaj deset metrov proč od oken svetega očeta, kot na primer jaz. Ob tem vodijo tudi družabno življenje in občasno povabijo domov goste. Tukajšnje žene so na splošno tesno povezane in se vzajemno podpirajo, kar ni nič nenavadnega, saj jih lahko preštejemo na prste obeh rok.

Ko sem se v prvem desetletju enaindvajsetega stoletja po poroki z gardistom preselila za zidove najmanjše države na svetu, je tam živelo približno dvajset laikin. Danes se je njihovo število povečalo, čeprav še vedno ne presega trideset. To so predvsem žene gardistov.

Theresia je kot žena poveljnika papeške vojske povsem zaslužno uživala spoštovanje gardistov, pa tudi žandarjev, duhovnikov in raznih uslužbencev Svetega sedeža. To ji je zelo olajšalo gibanje po Vatikanu in raziskovanje njegovih »skrivnosti«. Gojila je običaje svoje rodne pokrajine, kantona St. Gallen, in ob uradnih slovesnostih nosila tradicionalno nošo, da bi poudarila svojo identiteto in se tu počutila bolj domače. V Vatikan je prinesla

košček svoje male domovine. Skrbela je za vključevanje žensk v vatikansko življenje in jim vlivala samozavest. Kljub štirim otrokom – trem večjim in dojenčku – je našla čas za vse. Imela je smisel za organizacijo in veliko domišljije. Včasih je pustila voziček z nekajmesečnim sinom pri dežurnih vatikanskih žandarjih, odšla po nakupih in se vrnila čez tri četrt ure. Nemalokrat je s tem osupnila uslužbenke rimske kurije, ker je otrok jokal, mame pa ni bilo v bližini. Prav taki nenavadni ljudje z močno osebnostjo in nekonvencionalnim vedenjem ustvarjajo specifično zgodovino Vatikana, vendar to ostaja večinoma skrito in znano le majhnemu krogu ljudi, ki živijo znotraj države.

Theresia je kot poveljnikova žena redno prirejala kosila za družine gardistov. Enkrat na mesec, v soboto, so bili vsi poročeni gardisti skupaj z ženami in otroki povabljeni na slovesno kosilo v lepo, s freskami okrašeno gardno menzo. Več let smo se tako redno srečevali vsake štiri tedne in se sproščeno pogovarjali ob uživanju tradicionalnih švicarskih dobrot, ki so jih skupaj pripravljali gardisti in sestre albertinke. Ko smo pojedli, so se otroci šli igrati na dvorišče vojašnice, moške pa po raznih službenih dolžnostih, kot so papeževe avdience s posebnimi gosti, slovesnosti v vatikanski baziliki ali obhodi po Apostolski palači. Ženske pa smo ostale pri mizi in preživele sobotno popoldne v sproščenem klepetu.

Iz teh skupnih obedov se je razvil še en običaj. V pripričanju, da si tudi mamice majhnih otrok zaslužimo

nekaj sprostitev, smo se dogovorile, da bomo enkrat mesečno, v petek, odšle v Rim na skupno večerjo. S tem nismo ravno pozele odobravanja svojih mož, ki so morali takrat sami skrbeti za otroke. A so se tudi oni znašli in te »kritične« ure preživeli med skupnim ogledom tekme in srkanjem švicarskega piva.

Ženske smo vsakič večerjale v drugi rimski restavraciji, pri izbiri katere smo se opirale na osebna poznanstva in preference. Seveda smo večerjo vedno plačale iz lastnega žepa, da nam ne bi kdo očital zapravljanja vatikanskih sredstev. Zbirale smo se pri Vratih svete Ane. Za mimoidoče in tudi gardne novince je bil nenavaden prizor, ko smo nekaj pred pol deveto zvečer druga za drugo prikapljale iz svojih stanovanj.

Zanimivo je, kako se je v zadnjem desetletju v Vatikanu posodobil način komuniciranja. Dotlej smo organizacijska vprašanja urejale s pisanjem sporočil, ki smo jih v ovojnicah puščale v poštnih nabiralnikih svojih mož v poveljstvu švicarske garde. Na ta način smo se dogovarjale glede srečanj in daril ob sprejemu novih žena gardistov ali rojstvu otrok. Prihod novih članic v našo vatikansko družino smo vedno obeležile z darilom in slovesno dobrodošlico.

Danes pa vse to urejamo prek zaslonov na dotik. Na WhatsAppu imamo klepetalnico »*GSP Wives*«, kjer si izmenjujemo dogovore, voščila ali opomnike ob pomembnih dogodkih in obletnicah. To je zelo poenostavilo naše komuniciranje. Takoj vemo, katera od nas je potrdila udeležbo na izletu ali srečanju.

Nekega poletnega večera nas je vseh trinajst, kolikor nas je bilo takrat v Vatikanu, odšlo v znano japonsko restavracijo v središču Rima, blizu Trga svetega Silvestra. Usedle smo se za dolgo mizo v glavni dvorani. Lastniki lokala, natararji in azijski gostje so nas začudeno opazovali in si nekaj šepetali. Vedeli so, od kod prihajamo, ker je mizo rezervirala ena od prijateljic, ki je dobro poznala osebe. Počutile smo se kot opice na razstavi in se spraševale, zakaj vzbujamo tolikšno zanimanje. Na koncu se je izkazalo, da smo bile zanje senzacija kot normalne, urejene in lepo oblečene Vatikanke iz papeževega najožjega kroga.

Eno je srečati žensko, ki živi v Vatikanu, a se zaradi službenih ali družinskih obveznosti vsakodnevno giblje v »zunanjem« rinskem svetu, nekaj drugega pa je srečati veliko skupino žensk iz skritega sveta za vatikanskimi zidovi. Da je ta svet resnično nedostopen, najbolje vedo predvsem Rimljani, ki so prestopanje vatikanskih vrat vedno povezovali z vstopom v »onostranstvo«.

Ob spominu na tisto večerjo v središču Večnega mesta in odziv gostov se vedno znova nasmehnem. »Ženski« večeri so mi pomagali so pri premagovanju prvotnega občutka izgubljenosti in osamljenosti. Vatikanske ženske se pogosto počutimo osamljene, ker so naši možje skoraj tri četrtine dneva v službi. Zdoma so od deset do dvanajst ur. Starejši gardisti, ki imajo družine, poleg rednega straženja vzgajajo in urijo novince ter opravljajo nadzorna dela v orožarni, kuhinji in menzi. Nekateri de-

lajo v poveljstvu, pišejo poročila in organizirajo papeževa potovanja. Včasih si gredo celo ogledat kraje, ki jih name-rava obiskati, na primer na Madagaskarju, na Mavriciju ali v Mozambiku.

Žene gardistov smo druga drugi v veliko oporo, zlasti če imamo otroke podobne starosti, ki skupaj hodijo v vrtec ali šolo. Povezuje nas vsakdanjik pa tudi naša raznolikost, kar nas zelo obogati. Prihajamo iz različnih držav, nekatere so prišle sem z drugih koncev sveta. Precej žena gardistov je Italijank. Mladi vojaki se dobro znajdejo v Rimu, kjer se pogosto zaljubijo v svoje bodoče žene. Poleg njih so med gardnimi ženami tudi Avstralka, Japonka, Mehičanka, Američanka in Kolumbijka. Nedavno smo se številčno okrepile tudi Poljakinje, ki smo zdaj tri. Zgodba zase so vedno bile Švicarke, ki izhajajo iz italijansko, francosko in nemško govorečih kantonov in se razlikujejo po kulturi in mentaliteti. Običajno so to žene višjih častnikov, ki pridejo na večletno služenje papežu. Veliko jih ima starejše otroke in se po krajšem ali daljšem obdobju vrnejo v Švico, zato med svojim bivanjem običajno ne iščejo zaposlitve.

Žene gardistov ne potrebujejo dodatnega zaslužka, ker lahko dobro shajajo samo ob moževem zaslužku. Stanovanje je službeno in zanj ne plačujemo niti centa najemnine, kar pomeni ogromen prihranek. V Vatikanu najemnina podobno velikega stanovanja, kot je moje, znaša od dva do tri tisoč evrov mesečno.

Višji častniki zaslužijo precej dobro in jim od plače ne odtegujejo dohodnine. Zaradi pripadnosti papeževi

Benedikt XVI.

Po pogrebu Janeza Pavla II. je bil aprilski konklave za izvolitev novega papeža kratek in dokaj predvidljiv. Vedeli smo, da bo – če se bo kmalu končal – to pomenilo, da so se kardinali odločili za očitnega »favorita«, kardinala Josepha Ratzingerja, ki je bil najbližji sodelavec Karola Wojtyła in imel podoben pogled na Cerkev. Poleg tega je bil kot dekan kardinalskega zbora v zadnjih dneh papeževega življenja izpostavljen in je vodil njegovo pogrebno mašo.

V praznini po odhodu »našega« papeža mi je bila Ratzingerjeva izvolitev v tolažbo in me je navdala z novim upanjem. Prvi dnevi po pogrebu in vse obdobje priprav na konklave so se mi zdeli skoraj nadrealistični. Ko sem se rodila, je bil Karol Wojtyła že papež, zato sem si težko predstavljala koga drugega v beli sutani. Kardinal Ratzinger pa mi je bil »domač«, saj sem ga dobro poznala tudi osebno. Dve leti prej je prav on blagoslovil najino zakonsko zvezo. In to vsekakor pusti nekaj posebnega v življenju, saj poroka ni vsakdanji dogodek.

Do tega je prišlo povsem spontano. Poročil naj bi naju eden izmed poljskih duhovnikov iz papeževega spremstva, nato pa nama je približno tri mesece pred poroko povedal, da ga je sveti oče povabil s seboj na

apostolski obisk na Hrvaško. Prav tiste dni je moj bodoči mož na Dvorišču svetega Damaza »naključno« srečal kardinala Ratzingerja, s katerim sta se že dolgo poznala, in ga kar naravnost vprašal, ali bi naju bil pripravljen poročiti. Kardinal mu je čestital in brez pomisleka privolil. Dejal je, da mu bo to v posebno čast, saj še nikoli ni poročil papeškega gardista, še toliko bolj, ker je njegova izbranka Poljakinja. Zanj je namreč imela Poljska poseben pomen tudi zaradi dolgoletnega sodelovanja z Janezom Pavlom II.

Nato sva imela s kardinalom nekaj srečanj v okviru priprave na zakon. Obiskovala sva ga v zgradbi Kongregacije za nauk vere. Nekaj dni pred poroko smo se dobili pred vhodom v vatikansko kripto, pri *Largo Braschi*, za Bronastimi vrati. Skupaj smo se spustili v podzemlje in tam, popolnoma sami, molče klečali pred grobom svetega Petra, ki je za milijone katoličanov z vsega sveta temelj vere in papeštva. Peter je skala, na kateri je Kristus zgradil svojo Cerkev. To je bila za naju neverjetno globoka zadnja lekcija priprave na zakrament zakona. Brez ene same besede!

Kardinal Ratzinger je bil izjemno topel in skromen. Pogosto sem ga zjutraj videvala, ko je prečkal Trg svetega Petra na poti iz hiše pri trgu *Piazza Leonina*, nedaleč od Vrat svete Ane, proti pisarni na trgu *Piazza Sant'Uffizio*. V hladnejših dneh je vedno hodil v črnem plašču in s črno baretko. Spomladi pa le v sutani. Njegove oči so bile prijazne, mirne, a hkrati polne zanimanja za

vse okoli sebe. Takšne so ostale še danes, čeprav postaja njegovo telo vse bolj krhko in počasi ugaša kot izgorela sveča.

To nam je povedal Benediktov osebni tajnik, Georg Gänswein, ki ga je zvesto spremljal ves čas njegovega pontifikata. Čeprav bi njuno vez težko primerjali s tisto med Stanisławom Dziwiszem in Karolom Wojtyło, ki sta skupaj preživela štirideset let – najprej trinajst v Krakovu, nato pa še sedemindvajset let v Rimu –, je bil Georg nedvomno eden od ljudi, ki mu je Bavarec najbolj zaupal. Za osebnega tajnika je kardinal Ratzinger kot prefekt Kongregacije za nauk vere Gänsweina izbral v začetku leta 2003, ko je ta študiral v Rimu, po tradicionalnem četrtkovem zajtrku za duhovnike v Nemškem kolegiju v Vatikanu.

Ob našem prvem srečanju se mi je zdelo nenavadno, da me je kardinal predstavil tajniku in ne tajnik kardinalu. Med nami se je hitro vzpostavila prijateljska vez, ki traja še danes. Nekoč sem ju v Vatikanu povabila domov na večerjo. Za predjed sem pripravila avokado s kozicami, odstranjeno seme pa sem – bolj za eksperiment – vsadila v cvetlični lonec na svojem balkonu, čeprav sem dvomila, da bo vzkalilo. A se je zgodilo! Po šestih letih sem imela na balkonu dva metra visoko drevesce, ki ni le dajalo sence v peklensko vročih avgustovskih dneh, ampak je tudi obrodilo plodove. To sem povedala tudi papežu Benediktu, ko smo ga – po njegovem odstopu in pred našo selitvijo iz Vatikana – obiskali v samostanu

Mater Ecclesiae. Tedaj se mi je porodila zamisel, kako bi lahko avokadovo drevo ohranili pri življenju. Z Benediktovim soglasjem smo drevo presadili na njegov vrt v vatikanskih vrtovih, kjer odlično uspeva in vsako leto obrodi sadove.

Priprave na konklave po pogrebu Janeza Pavla II. so potekale gladko, saj so bili – za razliko od časa *sede vacante* po odstopu Benedikta XVI. in pred izvolitvijo Frančiška – vsi kardinali elektorji, ki so se 8. aprila udeležili pogreba Janeza Pavla II., že v Vatikanu. Kmalu so se začele kongregacije, na katerih so se kardinali pogovarjali, za katerega kandidata glasovati. Konklave se je začel 18. aprila ob 16.30. Četudi živimo za vatikanskimi zidovi, je konklave najlepše spremljati skupaj z množico na trgu, od koder je najlepši pogled na dimnik na strehi Sikstinske kapele. Počakala sem le rezultate prvega glasovanja, ko pa sem v množici na Trgu svetega Petra zagledala črn dim, sem pohitela na letališče. Zvečer sem namreč imela letalo za Poljsko, kamor sem odhajala zaradi nujnih družinskih obveznosti. Drugo glasovanje je bilo predvideno za naslednje jutro.

Ko sem 19. aprila 2005 zvečer potovala z vlakom InterCity iz Krakova v Varšavo, sem na telefonu med prenosom razglasitve novega papeža zaslišala besede: »*Emminentissimum ac Reverendissimum Dominum ... Dominum Josephum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalem Ratzinger ...*«. Najbrž sem v tistem hipu zavriskala od veselja! Presrečna sem bila, da so izvolili nekoga, ki

mi je blizu, ki me pozna in mu lahko zaupam. Prevevalo me je otroško veselje. Nisem razmišljala o pomenu te odločitve kardinalskega zbora za Cerkev in svet. Zame je bilo najpomembneje, da je bil izbran »moj kardinal«, ki me je osebno poznal in poročil.

Čas po izvolitvi Benedikta XVI. je bil v Vatikanu čas pomembnih sprememb. Čeprav so se te na prvi pogled zdele površne, so zame imele močan simbolni pomen. Naznanjale novo obdobje in začetek drugačnega papeževanja. Ko sem nekega dne hodila skozi predor Belvedere (*Galleria del Belvedere*), ki vodi do Borgijskega dvorišča in Dvorišča svetega Damaza, sem pokukala v delavnico vatikanskega zlatarja, ki je bila prava zakladnica. Mojo pozornost so pritegnili okrašeni fotelji, elegantni lesteneci in masivni okvirji za slike v Apostolski palači. Sedel je na svojem stolu in tudi zlatimi obrobami krasil ploščico v velikosti moške dlani. Zraven nje je ležala enaka, že izgotovljena ploščica. Na njiju je bil grb novega papeža Benedikta, pritrdili pa naj bi ju na vrata papamobila. Nasmehnila sem se, obenem pa me je stisnilo pri srcu: nov papež, nove insignije, novi časi ...

Grb novega papeža je bilo treba vnesti v vse vati-kanske urade in prostore, zato so z njim okrasili vse mogoče kraje v državi, vključno z vatikanskimi vrtovi. Na sredini, pod mogočno stavbo guvernorata iz tridesetih let prejšnjega stoletja, se bohoti ogromen cvetlični grb, ki je še posebej dobro viden s ptičje perspektive, denimo s kupole bazilike svetega Petra. Ko sem se tik za baziliko

34. Če je voščilnica papežu nejasna, mu jo lahko ustno pojasniš.

35. Spontana srečanja s Frančiškom popestrijo naše nedeljske sprehode.

38. Papež Benedikt krščuje mojo mlajšo hčerko Mario Magdaleno v Sikstinski kapeli 10. januarja 2010.

39. Tik pred slovesno prisego novih gardistov najmlajše vatikanske državljanke preverjajo, ali so njihove heblebarde v redu.

40. Klepet z novinci pred njihovo prisego, ki poteka vsako leto šestega maja v Klemenovi dvorani.

Magdalena Wolińska-Riedi
ŻEŃSKA V VATIKANU
Kako živijo v najmanjši državi na svetu

Naslov izvirnika: Kobieta w Watykanie
© izvirnika: Magdalena Wolińska-Riedi
Prevod je izšel po dogovoru z založbo Społeczny Instytut Wydawniczy
Znak Sp. z o. o., Krakov, Poljska.
© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2025

Prva izdaja

Svetopisemski navedki so vzeti iz uradnega prevoda Katoliške Cerkve
v Sloveniji (© 2024, Slovenska škofovska konferenca, Družina).

Prevod: Andrej Turk
Urednica: Mateja Kvartič Dolinšek
Jezikovni pregled: Lejla Križanič Krk
Slikovno gradivo: arhiv avtorice
Oblikovanje in prelom: Tina Ljubič
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Tiskano po naročilu, D-tisk, Grosuplje
Ljubljana 2025

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na spletni strani:
www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
316.728(456.31)

WOLIŃSKA-Riedi, Magdalena
Żenska v Vatikanu : kako živijo v najmanjši državi na svetu / Magdalena
Wolińska-Riedi ; [prevod Andrej Turk]. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2025

Prevod dela: Kobieta w Watykanie
ISBN 978-961-04-1213-7
COBISS.SI-ID 245256451

Pokukajte za zidove Vatikana, najmanjše države na svetu,
in iz prve roke izvedite, kako živijo tamkajšnji prebivalci.

Kajti v Vatikanu ne prebivajo le papež in visoki cerkveni
dostojanstveniki, temveč tudi več kot sto švicarskih gardistov
in nekaj deset laikov, »običajnih« ljudi, ki imajo enake skrbi in
radosti kot drugi – ki dvigujejo denar na bankomatu, nosijo
pisma na pošto ali hodijo v ambulanto k zdravniku in na
upravno enoto podaljševat vozniško dovoljenje.

Magdalena Wolińska-Riedi, iskriva poljska novinarka,
nam odpira ne le znamenita Bronasta,
temveč tudi številna druga vatikanska vrata (in vratca).
Kot žena švicarskega gardista je namreč pridobila vatikanski
potni list ter več let preživela v tej majhni mestni državi.

Cena: 29,90 EUR

